

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลงานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัย ได้ศึกษาผานวิธี ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ส่วนงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจึงได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย (๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (๓) เพื่อนำเสนอการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ สภาพปัญหาทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารงานโรงเรียนย่อมจะต้องมีปัญหามากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่กรณี การบริหารงานวิชาการก็ย่อมต้องมีปัญหาเช่นกัน แต่ปัญหานั้นจะมีมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนในการใช้ความรู้ความสามารถ และความจริงใจในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ปัญหาจากบุคลากรครูผู้สอน ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะครูเป็นผู้ที่จะทำให้งานวิชาการดำเนินไปได้ราบรื่นดี ปัญหาจากตัวครูผู้สอน คือครูไม่เข้าใจการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ครูมุ่งสอนในลักษณะกลุ่มใหญ่ ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้เด็กอ่อนหรือเรียนไม่ทัน ครูไม่ได้สอนวิชาตรงตามที่ตนได้ศึกษาหรือเรียนมา ทำให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ปัญหาจากตัวผู้ปกครอง การที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการลุล่วงไปด้วยดี ทางโรงเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองของผู้เรียนตลอดเวลา ซึ่งหมายถึง

ผู้ปกครองจะต้องดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนขณะที่อยู่บ้านปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ละทิ้งงานให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนถือเป็นเรื่องยุ่งยากเมื่อต้องไปร่วมกิจกรรมต่างๆ

๑. การบริหารบุคลากร คือขาดบุคลากรที่มีความชำนาญการด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แผนการสอน วิธีการสอนที่อ้างอิงจากหลักวิชาการ การวิจัย พัฒนาและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนของตนเอง ทั้งนี้เป็นปัญหามาจากบุคลากรส่วนใหญ่เรียนจบมาในสาขาที่ไม่ตรงกับวิชาที่สอนหรือภาระงานอื่นๆ ที่รับผิดชอบ เป็นที่ยอมรับกันว่าจะไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างแน่นนอน บุคลากรครูมีจำนวนมากแต่มาจากพื้นฐานแต่ละครอบครัว ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ความต้องการแตกต่างกัน ต้องใช้เทคนิค กระบวนการบริหารที่หลากหลายวิธีการ ผู้บริหารต้องมีความอดทนสูง ดังนั้น ผู้บริหารที่ปรารถนาจะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องหมั่นตรวจตราขวัญกำลังใจของบุคลากรอยู่เสมอ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างขวัญกำลังใจและความพอใจให้แก่สมาชิก เพื่อให้ทุกคนทำงานด้วยความพึงพอใจ ด้วยความตั้งใจ มีความวิริยะอุตสาหะอยู่ในระเบียบวินัยและมีความสุขในงานที่ทำ

๒. การบริหารการเงินและงบประมาณ การบริหารการเงินของโรงเรียนย่อมต้องอาศัยหลักการมากมายเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ หลักการบริหารการเงินโรงเรียนที่ผู้บริหารทุกระดับจะต้องคำนึงถึงหลักความเป็นธรรม ในการพิจารณาจัดสรรการเงินใช้ในโรงเรียน ควรพิจารณาตามความจำเป็นและความเหมาะสม ตามหลักการแห่งเหตุผลอันแท้จริง มิควรพิจารณาจัดสรรเงินตามความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ผู้บริหารต้องมีความรู้กฎระเบียบอย่างแท้จริง ต้องหมั่นศึกษาระเบียบอย่างต่อเนือง และทันเหตุการณ์ ถ้าผิดพลาดแล้วอาจถึงความเสียหายแก่ตนเองและองค์การได้ การบริหารการเงินและงบประมาณ หมายถึงจำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพันได้ ตามวัตถุประสงค์ และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ งบประมาณรายจ่าย หรืองบประมาณแผ่นดิน หมายถึงแผนการใช้จ่ายเงินรัฐบาลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ใช้จ่ายในการดำเนินงานบริหารประเทศ โดยการจัดทำงบประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีและควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงิน ด้วยความรอบคอบและรัดกุม ซึ่งฝ่ายบริหารจะเป็นผู้จัดเตรียมและนำเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่ออนุมัติก่อนที่จะปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ซึ่งปัญหาเรื่องการบริหารการเงินและงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีมีปัญหาคืออุปสรรคอยู่เสมอและกำลังรอเวลาแก้ไขตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

๓. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ การบริหารวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีมีข้อบกพร่องเรื่องครุภัณฑ์สำนักงานไม่เพียงพอกับปริมาณความต้องการ เช่น โต๊ะทำงาน โต๊ะพิมพ์ดีด โต๊ะประชุม โต๊ะเครื่องคอมพิวเตอร์ โต๊ะเครื่องพิมพ์ โต๊ะเขียนแบบ

โต๊ะเนกประสงค์ โต๊ะอาหาร โต๊ะหมู่บูชา ชุดรับแขกเป็นต้น แก้วทำงาน แก้วฟังกาบรรยาย แก้วเขียนแบบ แก้วสำหรับเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ แก้วผู้มาติดต่อ และแก้วพักคอยเป็นต้น ปัจจุบันวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์มีราคาสูง บุคลากรทุกคนต้องนำมาใช้จริงให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อการสอนต้องเหมาะสมกับผู้เรียน ใช้สื่อที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นเป็นหลัก สื่อที่เป็นเทคโนโลยี ควรจะมีการบำรุงรักษาให้ใช้ประโยชน์คุ้มค่า และไม่เกิดผลทางลบกับผู้เรียน นอกจากนี้ สื่อมีทั้งคุณและโทษ จึงควรใช้อย่างมีสติ นอกจากนี้ วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ในสถานศึกษามีข้อบกพร่องเรื่องครุภัณฑ์การศึกษา เช่น จักรธรรมดา จักรทาลวดลาย จักรพินิม จักรอุตสาหกรรรม เป็นต้น โต๊ะนักเรียน เครื่องเขียนตัวอักษร ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์โดยสาร เป็นต้น รถบรรทุกเช่นรถบรรทุกน้ำ รถบรรทุกน้ำมัน รถบรรทุกขยะ เป็นต้น รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอื่นๆ เช่นรถยกของ รถปั่นจั่น รถดับเพลิง รถเตาต้มยาง รถพ่นยาง รถตักดิน รถบด รถบดล้อเหล็ก รถบดล้อเหล็กเรียบ รถบดดินแกละ รถบดอัดขยะ รถตักล้อยาง รถเข็น รถเกรเดอร์ รถขุดดินตะขำ รถแทรกเตอร์ดินตะขำ รถอัดฉีด รถเกลี่ยดิน รถตักหน้าชุดหลัง กวาดถนน เป็นต้น

๔. วิธีการจัดการสถานศึกษา บริหารโรงเรียนต้องนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้แก้ไขปัญหา เริ่มจากการสำรวจปัญหาของนักเรียน การจำแนกนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การกำหนดยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน โดยโรงเรียนต้องมีผู้ช่วยครูทำหน้าที่บริหารงานกิจการนักเรียน ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งด้านกายภาพและคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมๆ กัน ควรจะมีครูของโรงเรียนไปประจำอยู่ที่นั่นเพื่อดูแลควบคุมกิจกรรมที่ช่วยเหลือนักเรียนให้ตระหนักในการเสริมสร้างระเบียบวินัย คือการไปเยี่ยมนักเรียนเพื่อให้คำปรึกษา ตรวจดูห้องเรียน และการดำรงชีพอยู่ ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคลากร คือการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ รักองค์กร จนเกิดความตระหนักในการพัฒนาตนเองเพื่อให้ส่งผลต่อโรงเรียนในภาพรวม เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่ต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากราชการไม่ได้บรรจุบุคลากรของโรงเรียนให้เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ โรงเรียนจึงควรส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรด้านอื่น เช่น การให้ทุนการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพเสริมที่ทำให้เกิดรายได้เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากค่าตอบแทนประจำเดือน

๕.๑.๒ หลักพุทธธรรมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประยุกต์ใช้ตามหลักอริยบท ๔ สำหรับการบูรณาการกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจอริยบท ๔ ที่เป็นประเด็นสำคัญซึ่งใช้กับการจัดการศึกษา ผู้บริหารมีฉันทะความใส่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป ผู้บริหารมีวิริยะความขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามอดทน ผู้บริหารมีจิตตะความตั้งใจตรึฐในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด มีความกระตือรือร้น สดชื่นอยู่ในขณะที่ทำงานเสมอ

ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ความมั่นใจใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราเหตุผลและตรวจสอบการวางแผน
คิดค้นหาวิธีแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ

การประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนใน
ยุคปัจจุบัน เป็นหลักธรรมของคนดี คือผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นหลักธรรมสร้างความสัมพันธ์
ผู้บริหารต่อบุคคลากรผู้อยู่ในองค์กรให้เกิดความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์กับ
การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างดีมีคุณภาพ การจัดการการเรียนการสอนธรรมชาติศึกษาตาม
หลักสัปปริสธรรม ๗ เป็นหลักธรรมของคนดีคือผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ จะก่อให้เกิดผลสำเร็จ
ผู้บริหารควรจะมีคุณสมบัติตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ธัมมัญญาตา เป็นผู้มีความรู้มีความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ อุตถัญญาตา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานดีเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูงและ
กล้าตัดสินใจ อุตถัญญาตา เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติเห็นประโยชน์ส่วนรวม มัตถัญญาตา เป็นผู้รู้จัก
ความพอเหมาะพอดี กาลัญญาตา เป็นผู้รู้จักคุณค่าของเวลา ปริสสัญญาตา เป็นมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี
และบุคคลัญญาตา เป็นผู้มีความเข้าใจเหตุการณ์โลก

การประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การบริหารตน
เป็นหลักการที่ว่าผู้บริหารที่ดีจะต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถบริหาร
คนอื่นได้ดี พระพุทธเจ้าตรัสให้พุทธบริษัทมีความเชื่อศรัทธาในการพัฒนาตนเอง รู้จักควบคุมตนเอง
โดยใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ เป็นแนวทางให้พนักงานปฏิบัติตามหลักการที่ถูกต้อง ผู้บริหารจะต้องยึด
หลักความถูกต้อง ความดีงาม มีเหตุผล การบริหารคนเมื่อผู้บริหารสามารถบริหารตนได้ดีแล้วก็จะ
พัฒนาไปสู่การบริหารบุคคล หมายถึงการทำงานในหน่วยงานหรือในองค์กรต่างๆ คนเป็นปัจจัยสำคัญ
ขององค์กร คนกับงานเป็นสิ่งที่คู่กัน ถ้าผู้บริหารสามารถจัดการกับตนเองและคนอื่นได้ดี
ก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารอย่างแน่นอน ในการดำเนินงานควรจะมีการสอบถาม
ปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ก่อนแล้วประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปโดยถูกต้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การ
พัฒนาคนจะมีคุณภาพได้นั้น ปัจจัยมีความสำคัญอย่างหนึ่งก็คือคุณภาพของการสอนของครู ครูเป็นผู้
ที่มีความสำคัญที่สุดที่ช่วยแผนการศึกษา นโยบายการศึกษา ตลอดจนปรัชญาการศึกษา และทฤษฎี
การศึกษาทั้งปวงบรรลุเป้าหมาย การศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
รากฐานสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการ
ปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้กับเยาวชนของชาติ หรือเป็นการเตรียมพลเมืองของชาติให้เป็นคนมีคุณภาพใน
สังคม อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจุบันถนนทุกสายมุ่งสู่การปฏิรูปการศึกษาทั้งสิ้น ซึ่งหัวใจของการ
ปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้

ความหมายการบริหาร หมายถึงความสามารถในการนำทรัพยากรบุคคลและทรัพยากร
เช่น เครื่องมือ ทุน อุปกรณ์ ข้อมูลการสื่อสาร มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างให้สำเร็จลุล่วงไป

ด้วยดี ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อสะดวกในการติดต่อและดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบเป็นต้นว่า การวางแผน การจัดการ การบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณ

วัตถุประสงค์การเรียนการสอนประกอบด้วยผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรเนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล โดยมีจุดมุ่งหมายของการสอนว่าเป็นการให้บุคคลได้รับความรู้ เป็นแหล่งของข้อมูลให้กับผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่ได้ มีความสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอน ได้รับข้อมูลแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้

วิสัยทัศน์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือการดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวม วิเคราะห์ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อสนองตอบความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้แล้วในการบริหารหลักสูตร การจัดการสอนเป็น บทบาทหน้าที่หลัก ที่มีความสำคัญของครูผู้สอนทุกระดับ ครูต้องวิเคราะห์ผู้เรียน คำนึงถึงนักเรียนเป็นรายบุคคล และใช้เทคนิคการเรียนการสอน จัดกิจกรรมและวิธีการเรียนที่หลากหลาย ต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง แบบบูรณาการเพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์เต็มศักยภาพของผู้เรียน

พันธกิจที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด ขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔ ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

หลักสูตรการศึกษา หมายถึงการมวลงประสพการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐานกระบวนการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุ ต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

กระบวนการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ครูผู้สอนต้องคัดสรร เลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ และกระบวนการคิดเป็นต้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญต่อการบริหารราชการ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของประชาชนในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านการศึกษาเป็นต้น ระบบราชการจะต้องมีบทบาทในส่วนใดส่วนหนึ่ง รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเสมอ การกำหนดหลักเกณฑ์

หรือวิธีการปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในรูปของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย นอกจากนั้น การบริหารงานของรัฐเรียกว่าระบบราชการ และระบบราชการนี้นับว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อประชาชน โดยเฉพาะการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เยาวชน

เมื่อศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีระบบราชการ มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาภาครัฐ เป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญมากต่อสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บุคคลที่เสนอแนวความคิดการจัดองค์การระบบราชการได้แก่ แม็ค เวเบอร์ การจัดองค์การแบบราชการ เป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงที่จะให้ประโยชน์ต่อสังคม โครงสร้างของระบบราชการ จะเน้นความไม่สมบูรณ์ของระบบราชการ เป็นการมองระบบราชการในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่ง ในมุมมองนี้ระบบราชการ ถือเป็นสถาบันหนึ่งหนึ่งในกระบวนการปกครองประเทศ เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ปกป้อง ดูแลผลประโยชน์ของประชาชนและบ้านเมืองเหมือน รัฐสภา ศาล พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ และในฐานะที่เป็นสถาบันที่ต้องทำหน้าที่ดูแลปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ นักบริหารรัฐกิจ ข้าราชการประจำจึงต้องมีความเป็นอิสระ เช่นเดียวกับศาล ผู้พิพากษา หรือรัฐสภาที่ต้องมีความเป็นอิสระจากอำนาจทางการเมือง นักบริหารรัฐกิจไม่ต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง แต่ต้องทำงานโดยยึดผลประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมาย

อีกอย่างหนึ่ง ระบบราชการในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดองค์การในมุมมองนี้เป็นระบบการทำงานระบบหนึ่ง ที่มีลักษณะการจัดโครงสร้างองค์การในรูปแบบการจัดองค์การและการบริหารงานรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้กับองค์การขนาดใหญ่ที่มีความสลับซับซ้อน มีภารกิจจำนวนมากที่ต้องปฏิบัติจัดทำ มีบุคคลจำนวนมากที่เข้ามาร่วมกันทำงาน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการวางระบบการทำงานที่ชัดเจน โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนระเบียบวิธีปฏิบัติงานต่างๆ ขึ้นมาไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ทุกคนทำงานไปในแนวทางเดียวกันและทำให้ผู้บังคับบัญชาสามารถทำหน้าที่ในการกำกับ ควบคุม พดติกรรมการทำงานของคนในองค์การได้

เมื่อศึกษาทฤษฎีเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหารเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทุกองค์กรทุกประเภท ผู้บริหาร สามารถนำหลักการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้งาน โดยผู้บริหารจัดการจะต้องมีทักษะและประสบการณ์ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม นอกจากนั้น ผู้บริหารการศึกษา ก็สามารถนำหลักการทฤษฎีดังกล่าวมานี้มาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เช่นเดียวกัน ส่วนการจักใช้ไว้อย่างไรนั้นก็แล้วแต่ผู้บริหารจักพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทฤษฎีการจัดการจะให้ความสำคัญและการสนับสนุนการจัดการทุกสาขาอาชีพเพื่อให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการสู่สากล และได้เสนอแนวทางการจัดการเกี่ยวกับหลักการ

บริหารเชิงปฏิบัติการ คือ ผู้บริหารจะมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติการ เช่น การค้า การเงิน การบัญชี ความมั่นคง เทคนิค การจัดการ คือการดำเนินงาน เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุมเป็นต้น นอกจากนี้ ทฤษฎีการจัดการยังได้เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการ ๑๔ ประการ ที่มีความเหมาะสมเพื่อการบูรณาการหรือการประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารทั่วไป เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในกระบวนการบริหารจัดการ คือ การแบ่งงานกันทำ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ การรวมอำนาจ การมีเป้าหมายเดียวกัน หลักความเสมอภาค การออกคำสั่ง ความคิดริเริ่ม ความมีระเบียบวินัย ค่าตอบแทน ความมั่นคงในงาน ผลประโยชน์ขององค์การ และความสามัคคีเป็นต้น

๕.๑.๓ การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัด

นนทบุรี

การบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน การบริหารทรัพยากรทั้งปวงจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารอย่างไร เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดแนวทาง วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และนโยบายการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารการศึกษาของส่วนกลาง หลังจากได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและมีหน้าที่ในการบริหารงานทุกอย่างในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นบุคคลที่มีอำนาจตัดสินใจทั้งปวง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมเป็นต้น

๑. การวางแผน การวางแผนช่วยให้การว่าจ้างบุคลากรใหม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนบุคลากรเป็นงานที่มีความสำคัญในองค์กรทุกประเภท เป็นการเตรียมการให้ได้บุคลากรใหม่ เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานต่างๆ การที่องค์กรจะกำหนดการรับบุคลากรใหม่ แต่ละครั้งจะต้องยึดแผนงานด้านบุคลากรที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ทันต่อความต้องการของหน่วยงาน การบริหารจัดการตามนโยบายส่งเสริมการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเทศไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในลำดับท้ายๆ ของกลุ่มประเทศอาเซียน โครงการขับเคลื่อนการศึกษาเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้บริหารต้องมีจิตตะมีความตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิต ผักไผ่ ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย หมั่นใส่ใจ สนใจฝึกฝนในความคิดด้วยความมั่นใจ ผู้ที่มีอธิบาทข้อนี้จะประกอบกิจการสิ่งใดก็จะทำด้วยความมีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น สดชื่นอยู่ในขณะทำงานเสมอหรือเรียกว่ามีกะจิตกะใจทำงาน การที่คนเรามีความคิดผูกพันจดจ่อสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจรับรู้เรื่องอื่นย่อมเป็นเหตุให้เกิดสมาธิพร้อมกับความคิดจดจ่อสนใจนั้น อย่างไรก็ตาม การทำงานทุกอย่างย่อมมีความผิดพลาด เพราะคนที่ไม่มีความผิดพลาดคือคนที่ไม่ได้ทำ

อะไรเลย แต่งานของผู้มีอิทธิบาทคือจิตตะนี้จะมีความผิดพลาดน้อยมากและผลงานที่ทำสำเร็จลงก็มีผลเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

๒. การจัดองค์การ การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิก และสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ การบรรจุแต่งตั้ง หลังจากที่ได้คัดเลือกบุคลากรได้แล้ว ก็จะถึงขั้นตอนบรรจุแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ เป็นการมอบหมายหน้าที่การงานให้ปฏิบัติตามความเหมาะสมกับความสามารถ ผู้บริหารการศึกษาโดยเฉพาะ ผู้อำนวยการต้องมีความคิดทางการบริหารการศึกษา ครูจะต้องรู้จักเด็กที่ตนสอนทุกคนควรจะต้องรู้ถึง ความต้องการความจำเป็น ปัญหาข้อจำกัด ความสามารถเฉพาะตัวของเด็ก โรงเรียนจะต้องใช้หลักความเสมอภาค โอกาสเท่าเทียมกันของเด็กที่จะเข้าเรียน การจัดโรงเรียนต้องให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม จัดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ การจัดองค์การบริหารโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้มีความคล่องตัวสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม ครูจะต้องระลึกเสมอว่า ครูมีหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือให้เด็ก พัฒนาตนเองตามอัตราของเด็กรับจัดเด็กเข้าชั้นเรียน เข้ากลุ่ม ต้องเคารพในความทัดเทียม ความเสมอภาคในฐานะเป็นพลเมือง โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ได้ใช้ความรู้ความสามารถ อย่างเต็มที่ในฐานะเป็นนักวิชาการ

๓. การบริหารบุคคล การพัฒนาบุคลากรเป็นการดำเนินการให้บุคลากรได้เพิ่มพูน ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลงานตามที่หน่วยงานต้องการหรือให้ได้ผลงานดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอาจมีการส่งเสริมด้านความรู้ ความสามารถทักษะและประสบการณ์ หรือส่งเสริมให้ครูมีวิสัยในการ ปฏิบัติงานที่ดีด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การอบรมสัมมนา การศึกษาต่อ การดูงานและการประชุมสัมมนา การพัฒนาบุคลากรเป็นการเพิ่มพูนและปรับปรุงคุณภาพของการทำงาน ทำให้ งานที่ปฏิบัตินั้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมาก ถือเป็นการตอบสนองต่อหน่วยงานอื่น ได้แก่ สถานศึกษาและความก้าวหน้าของครูผู้ปฏิบัติงาน การบริหารบุคคลตามขอบข่ายโครงสร้างของ สถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรคือการหาวิธีส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรครูใน สถานศึกษา ได้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะมีประสบการณ์ สามารถปฏิบัติงานโดยเฉพาะการ จัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น ครูมีวิธีการทำงานที่ดีขึ้น ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็น อย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารควรจะมีการนำเสนอความต้องการครูแบบมือ อาชีพ ตรงตามวิชาเอกตรงความต้องการของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรครูที่ทำหน้าที่ใน การสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานของครูให้ได้มีโอกาสก้าวหน้ากับโลก ปัจจุบัน อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน

๔. การอำนวยการ การบริหารการจัดการให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี ให้ได้รับความพึง พอใจโดยธรรมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่สำคัญในการอำนวยการ

ทุกอย่างในโรงเรียนเพื่อให้การบริหารบุคลากรเป็นไปตามกฎระเบียบ ด้วยวิธีการสั่งการ และรวมถึงการชี้แนะงานให้บุคลากรทุกระดับได้ลงมือปฏิบัติตามเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่า การอำนวยการ เป็นหน้าที่ทางการบริหารซึ่งเกี่ยวข้องกับการสั่งงาน การชี้แนะ การให้ความรู้แก่บุคคลในองค์การ เพื่อทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ การอำนวยการหมายถึงการกำหนดสั่งการ และรวมถึงการชี้แนะงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. การควบคุม เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการควบคุมกฎระเบียบ นำกฎระเบียบไปปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ส่งเสริมความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบ ตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกด้าน มีการแก้ไขปรับปรุงการทำงานที่บกพร่อง มีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกของหน่วยงาน ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน สิ่งแวดล้อม ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะมีความมั่นใจและมั่นคงในอารมณ์ พยายามเข้าใจผู้อื่น มีใจกว้างและรับฟังความคิดเห็นผู้ร่วมงาน ต้องยึดหลักรู้จักตน เข้าใจคน และเพื่อผลงานเป็นต้น

การบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอริยสัจ ๔ คือ ด้านฉันทะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกห้องเรียน ด้วยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวิริยะ คือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีมีความเพียรพยายามทำงานในตำแหน่งหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมส่วนรวม จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่การเรียนดี แต่ฐานะครอบครัวยากจน และเด็กพิเศษ โดยระดมทุนการศึกษาให้เพียงพอต่อความขาดแคลนและจำเป็น ด้านจิตตะ คือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีมีการจัดการส่งเสริม สนับสนุนจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ส่งเสริมจัดทำห้องสมุดมีชีวิตในโรงเรียนเพื่อให้ครูและนักเรียนอ่านหนังสือ ด้านวิมังสา คือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีมีการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรตามกฎระเบียบ นโยบาย ทั้งานวิชาการ งานบุคคล งานการเงิน และงานบริหารทั่วไป

การบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสัพพริสธรรม ๗ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เป็นหลักธรรมของคนดี คือผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นหลักธรรมสร้างความสัมพันธ์ระดับผู้บริหารต่อบุคลากรผู้อยู่ในองค์กรให้เกิดความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์กับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างดีมีคุณภาพ การประยุกต์ใช้ตามหลักสัพพริสธรรม ๗ ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การบริหารตน เป็นหลักการที่ว่าผู้บริหารที่ดีจะต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถบริหาร

คนอื่นได้ดี พระพุทธเจ้าตรัสให้พุทธบริษัทมีความเชื่อศรัทธาในการพัฒนาตนเอง รู้จักควบคุมตนเอง ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความถูกต้อง ความดีงาม มีเหตุผล การบริหารคนเมื่อผู้บริหารสามารถบริหารคนได้ดีแล้วก็จะพัฒนาไปสู่การบริหารบุคคล หมายถึงการทำงานในหน่วยงานหรือในองค์กรต่างๆ คนเป็นปัจจัยสำคัญขององค์กร คนกับงานเป็นสิ่งที่คู่กัน ถ้าผู้บริหารสามารถจัดการกับตนเองและคนอื่นได้ดี ก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารอย่างแน่นอน

๑. ธัมมัญญตา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการทำหน้าที่ส่งเสริมงานวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบการประชุมครู ผู้บริหารควรจัดประชุมปรึกษาหารือด้านวิชาการ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิกที่เข้าประชุม แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การจัดห้องสมุดหรือมุมเอกสารสำหรับครู การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ในแต่ละครั้ง ย่อมทำให้ครูเกิดความกังวลใจไม่น้อยว่าจะสอนให้ได้ดีอย่างไร โดยเฉพาะครูในโรงเรียนที่ห่างไกลยังไม่มีแหล่งที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้า การมีห้องสมุดที่รวบรวมเอกสารต่างๆ ให้ครูได้ศึกษาอ่านหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งไม่เพียงพอแต่เอกสารทางด้านวิชาการเท่านั้น แต่ควรจัดให้มีเอกสารตำราวารสารต่างๆ ที่มีคุณค่านอกเหนือจากเอกสารทางการศึกษา เพื่อให้ครูเป็นผู้มีความรู้ความคิดและก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์

๒. อัตถัญญตา ผู้บริหาร ควรจะมีวิสัยทัศน์ มีความเชื่อมั่นเห็นคุณค่าของตนเองและผู้ร่วมงาน มีความซื่อสัตย์และจริงใจ สามารถกระตุ้นและจูงใจบุคคลให้เกิดความรักและผูกพันในองค์กร มีแนวทางการบริหารตามโครงสร้างของงาน นำผลที่ได้มาแก้ไขตามสภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็น เน้นการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ทำสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ หรือแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ทั้งแก่ผู้เรียน และบุคคลภายนอก ควรจะมีการวิเคราะห์ถึงกระบวนการพัฒนาสังคมพ่อแม่และครู จึงควรจะทำให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการพัฒนาเด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างอิสระเสรี

๓. อัตตัญญตา ผู้บริหารต้องรู้จักหน่วยงานของตนเป็นอย่างดีว่า จุดเด่น จุดด้อยเป็นอย่างไร มีขีดความสามารถเป็นอย่างไร และต้องรู้จักปรับปรุงองค์กรให้ทันการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันที่มีผลกระทบจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง ควรจะมีการจัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษาของโรงเรียน กำหนดขนาดของโรงเรียนและสถานศึกษาระดับต่างๆ ในแต่ละส่วน เพื่อให้ได้ขนาดโรงเรียนที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ควรจะกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการจัดบรรยากาศ การเรียนการสอน อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์การเรียนการสอน บุคลากรที่สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ

๔. มัตตัญญตา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน และในการบริหารโรงเรียนสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือการบริหารงาน

วิชาการ ส่วนการบริหารงานด้านอื่นๆ แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แนวทางการบริหารงานตามโครงสร้างของงานโดยเน้นการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด โปร่งใส ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด ใช้ต้นทุนให้เหมาะสมกับผลผลิตการเรียนการสอน

๕. กาลัญญตา กำหนดเวลาการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบัน ควรจะเพิ่มเติมกิจกรรมตามบริบทของสถานศึกษาที่มีความจำเป็นต่อการบริหารทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การจัดการศึกษามีความสำคัญแก่การพัฒนาเด็กนักเรียนและครูอาจารย์ในโรงเรียน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่กับคุณธรรม ผู้บริหารต้องรู้กาลเทศะเนื่องจากต้องปฏิบัติงานกับคนจำนวนมาก ต้องรู้สิ่งที่ควรและไม่ควร แม้แต่เรื่องการตักเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาต้องรอโอกาสที่เหมาะสม

๖. ปรีชัญญตา ผู้บริหารควรมีกลยุทธ์ในการเข้าถึงสังคมชุมชน การบริหารจัดการจำเป็นต้องมีความใกล้ชิดสัมพันธ์กับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก นอกจากนั้นการจัดสถานที่ทำงานของครู การจัดโต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียน การตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับ การจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายประกาศ ตลอดจนการนำทรัพยากรทั้งปวงในท้องถิ่นมาจัดหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

๗. ปุคคัลญตา ผู้บริหารต้องรู้จักบุคคลากรเป็นรายบุคคล ต้องมีวิสัยทัศน์ ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูทุกด้าน จัดให้มีการประเมินและประกันคุณภาพภายในโรงเรียน การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีพัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนควรมีสถานที่และสื่อวัสดุอุปกรณ์ให้นักเรียนได้ฝึกซ้อม มีวัสดุครุภัณฑ์ที่เพียงพอเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเวทีแสดงออกภายในโรงเรียนเป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผล

การศึกษาการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน คือการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุม เมื่อผลการวิจัยปรากฏว่า บุคลากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏว่า บุคลากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนั้น ผู้วิจัย จึงสามารถสรุปการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการวางแผน

การวางแผนส่งเสริมโอกาสความเท่าเทียมกันของบุคลากรครูในโรงเรียน การวางแผนบุคลากรไม่จำเป็นต้องจะออกมาในรูปการว่าจ้างบุคลากรใหม่ทั้งหมด บุคลากรที่องค์กรต้องการใหม่บางครั้งองค์กรจะใช้วิธีการโยกย้ายบุคลากรจากตำแหน่งเดิมมาตำแหน่งใหม่โดยใช้วิธีการฝึกอบรมพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้สามารถทำงานในตำแหน่งใหม่ได้ การวางแผนบุคลากรเป็นการพิจารณาโดยภาพรวมทั้งหมด จึงทำให้บุคลากรในแต่ละหน่วยงานขององค์กรได้รับการพิจารณาอย่างทั่วถึง ซึ่งสิ่งเหล่านี้นับได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดความเท่าเทียมกันของบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ที่จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาตามแผนงานขององค์กร ควรจะส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักสิทธิบัตร ๔ เป็นเหตุนำไปสู่ความสำเร็จ คือ ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น จิตตะ เอาใจใส่ใฝ่ในสิ่งนั้นไม่ว่าธุระ วัณสา หมั่นตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้นแก่บุคลากรครูด้วยคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีชา กันธิยะ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” ผลการวิจัยพบว่า^๑

๑. สภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมประกอบด้วยปรัชญา คือคุณธรรมนำความรู้ สร้างทักษะอาชีพ พัฒนาสังคม วิสัยทัศน์ คือเสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ พัฒนามาตรฐานอาชีพ อนุรักษ์สืบทอด ศาสนพิธี พัฒนาคณานิยมคุณธรรมและความสมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านพันธกิจมุ่งที่จะปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม บูรณาการระบบศาสนาวัฒนธรรม ร่วมกับระบบการศึกษาพัฒนาจิตใจและความสามารถให้เยาวชนร่วมพัฒนาสังคมและส่วนรวมและเป้าหมาย คือการมุ่งที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม โดยอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนมากเห็นว่าด้านปัญหาในการบริหารโรงเรียนพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ ควรบริหารจัดการบุคลากรอย่างเหมาะสม ด้านข้อเสนอแนะต่อการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ควรวางแผนร่วมกันทั้งผู้สนับสนุนและผู้รับผิดชอบ ด้านสภาพการจัดหลักสูตรและการสอนศีลธรรม ควรจัดการศึกษาหลักธรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ ด้านสภาพการนิเทศการสอน พระนิเทศมีน้อยโรงเรียนต้องการพระนิเทศโดยตรง ด้านสภาพการพัฒนาการสอนควรพัฒนาคุณภาพการบริหารโดยการอบรมด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ด้านสภาพการจัดสื่อการสอนยังขาดสื่อการสอนและงบประมาณในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ด้านสภาพการจัดกิจกรรมควรจัดกิจกรรมอบรม

^๑ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑).

คุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ด้านสภาพการบริหารงบประมาณบริหารงบประมาณโดยเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ด้านสภาพการประเมินผลประเมินทั้งการเรียนการสอน หลักสูตรและวิธีการสอน ด้านสภาพการบริหารทั่วไปสภาพอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสมควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน

๒. ผลการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ประกอบด้วย รูปแบบหลักของการบริหารแบบย่อยอีก ๑๒ รูปแบบ (๑) รูปแบบหลักการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม (๒) รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๓) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการหลักสูตรของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๔) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๕) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๖) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๗) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๘) รูปแบบการบริหารบุคคลของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๙) รูปแบบการบริหารงานการเงินของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๑๐) รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านงานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๑๑) รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๑๒) รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการของคณะสงฆ์เงินนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า^๒ การจัดการมีการกำหนดนโยบายจากเจ้าอาวาส ผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่าย ด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายต่างๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย หมายถึงการบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการคณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และ

^๒ กนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์, “การบริหารกิจการของคณะสงฆ์เงินนิกายในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

ผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น ๖ ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร และฝ่ายทะเบียนและวัดผล

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศรณชัย มหาบุญโณ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า^๓ ด้านการศาสนศึกษา มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย แต่มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญในด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี ปรับปรุงกฎระเบียบการจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัย วางนโยบายให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพทางการศึกษา พร้อมสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญในการเรียนบาลี เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนให้ได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ จึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาทางธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ในทางธรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป และควรมีการระดมความคิดในเบื้องต้นในระดับจังหวัด เพื่อศึกษาความสำคัญของปัญหาอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยของแต่ละจังหวัด และเป็นมติของจังหวัดแล้วนำมาประมวลความคิดเห็นเป็นระดับภาคต่อไป

ด้านการวางแผน เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี มีการวางแผนการบริหารโรงเรียนตามกฎระเบียบและนโยบายของส่วนกลาง มีการวางแผนการบริหารบุคลากรในโรงเรียนให้สอดคล้องตามนโยบาย ตามโครงสร้างหลักสูตร มีการวางแผนการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่ครู และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม มีการวางแผนตำแหน่งหน้าที่ครู ประจำชั้นเรียนและครูอัตราจ้าง เจ้าหน้าที่ในโรงเรียนให้ชัดเจน มีการวางแผนการบริหารทรัพยากรในโรงเรียนตามวัตถุประสงค์โดยให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ จึงเป็นเหตุผลให้บุคลากรมีความคิดเห็นด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๒. ด้านการจัดองค์การ

การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ การบรรจุแต่งตั้งหลังจากที่ได้คัดเลือกบุคลากรได้แล้ว ก็จะถึงขั้นตอนบรรจุแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ เป็นการมอบหมายหน้าที่การทำงานให้ปฏิบัติตามความเหมาะสมกับความสามารถ วิธีการบรรจุนั้นนอกจากจะคำนึงถึงหลักของระบบคุณธรรมเป็นสำคัญแล้ว ยังขึ้นกับนโยบายของผู้มีอำนาจสูงสุด มีการจัดองค์การและจัดโครงสร้างการ

^๓พระมหาศรณชัย มหาบุญโณ, “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์”, **ปริญญาพุทธศาสนตรุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

บริหารคน บริหารงาน บริหารวัสดุอุปกรณ์ และจัดวางบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสั่งมาตามความเหมาะสม เน้นบุคคลและวิธีการที่ถูกต้องตามลำดับสายงานสายอาชีพครู การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล จะต้องเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจของคณะครูให้อยู่ในระดับสูงอยู่เสมอ เพราะขวัญและความพึงพอใจจะเปรียบได้กับกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระราชรัตนมงคล** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตมโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ” ผลการวิจัยพบว่า^๕

๑. หลักสูตรฝึกอบรม วิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของพระสอนศีลธรรม มีผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องมากกว่า ๐.๐๕ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

๒. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนทดสอบความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

๔. การติดตามผล การใช้หลักสูตรฝึกอบรม เมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือน พบว่า (๑) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติงานสอนได้ผลจริง (๒) ผู้เข้าร่วมประชุม สนทนากลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมทั้งด้านระยะเวลา ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรม วิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของพระสอนศีลธรรม กับนักเรียนระดับอื่นได้ นอกจากนี้ หน่วยงานอื่นที่มีโครงการสอนศีลธรรมสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้ ไปใช้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรม ในหน่วยงานนั้นได้เช่นเดียวกัน

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาอำนาจ ปวตฺตโน** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการวิจัยพบว่า^๖

๑. สภาพการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียน เพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคลคือพระภิกษุ สามเณร ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุ

^๕พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางอิสาร), “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตมโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ”, **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔).

^๖พระมหาอำนาจ ปวตฺตโน, “การพัฒนา รูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

พระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น ปัญหาอุปสรรคการจัดการเพื่อการบูรณาการที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ สาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่เหมาะสม กระบวนการจัดการภายในสำนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นต้น

๒. การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมเป็นต้น ตามหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาเป็นต้น ตามหลักสาราณียธรรม ๖ ประกอบด้วย เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทิสสามัญญตาเป็นต้น

๓. นำเสนอการพัฒนาารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ผลการแจกแบบสอบถามแก่บุคลากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๗ ชุด พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมเป็นต้น ตามหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาเป็นต้น

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๒ รูป ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารการศึกษาในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก และการควบคุมเป็นต้น ส่วนด้านการบริหารบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกล่าวถึงการบริหารบุคคลว่า สำนักเรียนขาดแคลนนักเรียนทุกชั้นประโยค ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.ธ.๙ และขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนทุกชั้นประโยคเช่นเดียวกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสหัส ฐิตสาโร ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิจัยการบริหารองค์กรคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า^๖ การบริหารงานบุคคลในองค์กรคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนเป็นอำนาจหน้าที่ของบริหารชั้นต้นหรือผู้บริหารที่สูงกว่า ยังขาดการบริหารอย่างเป็นระบบ

^๖พระมหาสหัส ฐิตสาโร, “การบริหารองค์กรคณะสงฆ์”, รายงานการวิจัย, (คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑) : หน้า ก.

และมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง แต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัด รวมทั้งการบริหารจัดการกิจกรรมคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับภาค จนถึงระดับวัดการปกครองมีการรวมศูนย์ และเป็นไปในการสั่งการจากบนลงล่าง การศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์โดยรวมขาดระบบบริหารจัดการที่ดีและไม่เป็นระบบ การเผยแผ่ยังเป็นรูปแบบเดิมและขาดการปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย การบริหารงานสาธารณูปการก็ขาดระบบแบบแผนที่ชัดเจนขาดระบบการจัดการที่ดี การศึกษาสงเคราะห์ขาดการกำหนดรูปแบบการให้การสงเคราะห์ที่ดี และไม่ใช่นับว่าเป็นระบบและด้านการสาธารณสงเคราะห์มีรูปแบบและระบบที่ดีต่อการให้การอนุเคราะห์แก่ประชาชน

ด้านการจัดการ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี มีการจัดการแบ่งภาระหน้าที่ครู และเจ้าหน้าที่ตามโครงสร้างของโรงเรียน ผู้บริหารกำหนดนโยบายขึ้น เช่น การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบให้กับครู ผู้สอนแต่ละชั้นเรียนรับผิดชอบดูแลวิชาที่สอนอยู่ มีการส่งเสริมครู บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียน ให้รักษากฎระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด มีการนำเสนอการบรรจุแต่งตั้งครู บุคลากรในโรงเรียนตามเกณฑ์การบรรจุแต่งตั้งอย่างโปร่งใส มีการเปิดรับสมัครนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนทุกปีตามกฎหมายระเบียบและเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม จึงเป็นเหตุผลให้บุคลากรมีความคิดเห็นด้านการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๓. ด้านการบริหารบุคคล

การบริหารบุคคลเป็นการดำเนินการให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลงานตามที่หน่วยงานต้องการหรือให้ได้ผลงานดีขึ้นกว่าเดิม การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารควรจะมีการนำเสนอความต้องการครูแบบมืออาชีพ ตรงตามวิชาเอกตรงความต้องการของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรครูที่ทำหน้าที่ในการสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานของครูให้ได้มีโอกาสก้าวหน้ากับโลกปัจจุบัน อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรครูเป็นกระบวนการที่มีระเบียบแบบแผน มีความมุ่งหมายพัฒนาบุคลากรครูให้มีความชำนาญเฉพาะด้านการเรียนการสอน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เพราะจะช่วยแก้ไขสิ่งต่างๆ คือการแก้ไขข้อบกพร่องของครู อาจารย์ที่ได้รับการฝึกฝนมาในทางที่ไม่ดีช่วยเหลือบุคลากรที่ไม่มีประสบการณ์ เป็นการเพิ่มการพัฒนาทางการศึกษาควบคู่ไปกับด้านสังคมเพิ่มกระตุ้นความเจริญด้านวิชาชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาในการบริหารการศึกษา นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วสิ่งที่การพัฒนาบุคลากรก็คือการที่มีสื่อใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมายที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาบุคลากร เช่น การผลิตของสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและทางสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และวิทยาการได้เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู” ผลการวิจัยพบว่า^๗

๑. ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยนักศึกษาครูจำนวน ๙๖๐ คน และอาจารย์นิเทศก์จำนวน ๑๓๐ คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ๗ แห่ง โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ประกอบด้วยนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครูเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูทั้ง ๓ ด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบมีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลตามสภาพจริง

๓. การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร ในรายวิชาพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ จำนวน ๖๐ คน กลุ่มทดสอบจำนวน ๓๐ คน และกลุ่มควบคุมจำนวน ๓๐ คน กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและสมรรถนะทางการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญหนา จิমানัง** ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙” ผลการวิจัยพบว่า^๘ พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙ มีประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมกับตัวแปรอิสระ พบว่า พระสอนศีลธรรมที่มีอายุต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีประสิทธิภาพการสอนศีลธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ความพึงพอใจต่อ

^๗บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^๘บุญหนา จิমানัง, “การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑) : หน้า ๗๙.

พฤติกรรมของนักเรียนหลังจากมีพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ ๕๓.๓ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอนศีลธรรม พบว่า ระยะเวลาที่สอนระดับความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน จำนวนชั่วโมงสอน จำนวนนักเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนในเชิงบวก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤษฎา คิตติ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” ผลการวิจัยพบว่า^๔ (๑) ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบคือ หนึ่ง สภาพแวดล้อม บรรยากาศของการเรียนรู้เป็นต้น สอง ปัจจัยเบื้องต้นของการเรียนรู้ สาม กระบวนการเรียนรู้ สี่ ผลผลิตของการเรียนรู้ (๒) รูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วย หนึ่ง เป้าหมายของการประเมิน สองสิ่งที่มุ่งประเมิน สามวิธีการประเมิน สี่วิธีการตัดสิน ความจริงแล้วการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สิ่งที่มีมุ่งประเมินได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครู วิธีประเมินโดยเพื่อนครู ส่วนวิธีการตัดสินใช้การเปรียบเทียบข้อมูลจากการประเมินกับเกณฑ์สัมพัทธ์ที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญ (๓) จากการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งครูมีพัฒนาการของการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ สองโดยภาพรวมครูมีทัศนคติที่ดี ส่วนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมรับว่า การประเมินผลที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ทั้งทางด้านการปฏิบัติและด้านงบประมาณ สี่ผลการประเมินมีความถูกต้อง

ด้านการบริหารบุคคล เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี พิจารณาความเหมาะสมตามเกณฑ์ในการขยายเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ตามที่ครูเสนอได้ ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา ศึกษาต่อในระดับสูงโดยให้ทุนอุดหนุน มีการจัดการฝึกอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาวิชาการบุคลากร ให้มีทักษะ มีประสบการณ์ต่อกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน มีการส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าประชุม สัมมนาประจำปี และได้ไปศึกษาดูงานต่างประเทศปีละ ๑ ครั้ง กรณีครูและบุคลากรทางการศึกษาเกษียณอายุราชการ หรือลาออกก่อนกำหนดมีกระบวนการดำเนินการอย่างโปร่งใส จึงเป็นเหตุผลให้บุคลากรมีความคิดเห็นด้านการบริหารบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

^๔กฤษฎา คิตติ, “การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผล, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๔. ด้านการอำนวยการ

การบริหารจัดการให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี ให้ได้รับความพึงพอใจโดยธรรมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่สำคัญในการอำนวยการทุกอย่างในโรงเรียน เพื่อให้การบริหารบุคลากรเป็นไปตามกฎระเบียบ ด้วยวิธีการสั่งการ และรวมถึงการชี้แนะงานให้บุคลากรทุกระดับได้ลงมือปฏิบัติตามเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การสามารถบรรลุเป้าหมาย การอำนวยการเป็นหน้าที่ทางการบริหารซึ่งเกี่ยวข้องกับการสั่งงาน การชี้แนะ การให้ความรู้แก่บุคคลในองค์การ เพื่อทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นงลักษณ์ เรือนทอง** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐}

๑. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย องค์ประกอบ คือเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ การประกันคุณภาพ การตรวจสอบได้และความเชื่อถือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เน้นการเรียนการสอน การสอนที่มีวัตถุประสงค์ มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง

๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๘ องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นริศว์ ปารมย์** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๑} การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียน พัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนและสังเคราะห์การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา แหล่งข้อมูลที่ดำเนินการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๔๐ คน ครู จำนวน ๓ คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน และผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๔๕ คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๑ โรงเรียนกรุงเทพมหานคร ได้มาจากรีวิธีการเลือกแบบเจาะจง การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์การอภิปรายกลุ่ม การสนทนากลุ่ม การสังเกต จดบันทึกและกระบวนการ ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนในอดีต ครูเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการสอนการดำเนินการสอน และ

^{๑๐}นงลักษณ์ เรือนทอง, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

^{๑๑}นริศว์ ปารมย์, “การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘).

การวัดผล ประเมินผล รูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันครูเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมีส่วนร่วมในระหว่างดำเนินการทำกิจกรรมการเรียนการสอน รูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนในอนาคตมีดังนี้ ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน ร่วมเสนอความต้องการร่วมกันค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการเรียนมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญและมีการปรับเปลี่ยนบทบาทผลการพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ครูเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกและนักเรียนเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน ผลการสังเคราะห์การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากการพัฒนา มืองค์ประกอบดังนี้ การมีส่วนร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนร่วมกำหนดความต้องการ ร่วมปฏิบัติ เปลี่ยนแปลงบทบาท และร่วมประเมินผล

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ขาริณี ตรีวรัญญ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษิตตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๒}

๑. กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียนเป็นกระบวนการทำงานในการพัฒนาวิชาชีพของครูในบริบทการทำงานจริงของตนผ่านการทำงานกลุ่มแบบร่วมมือ รวมพลังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ กำหนดเป้าหมายการศึกษาผ่านบทเรียน การวางแผนบทเรียน การสอนและการสังเกตในชั้นเรียน การสืบสอบผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงแก้ไขบทเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๒. การดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูไทยในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ด้านทักษะการคิดในการจัดการเรียนการสอน และด้านความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง โดยครูผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอน ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ครูผู้วิจัยประมาณร้อยละ ๕๐ มีการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนตัวบ่งชี้

ด้านการอำนวยการ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี มีการจัดสัมมนาภารกิจหลัก ๔ ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป บริหารจัดการทรัพยากรของโรงเรียนมีระบบและระเบียบสามารถตรวจสอบได้

^{๑๒}ขาริณี ตรีวรัญญ, “การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษิตตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

การบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน บัญชีและพัสดุ ตามระเบียบขั้นตอนที่กระทรวงการคลัง กำหนด การบริหารจัดการงานพัสดุ ทะเบียนทรัพย์สินของโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบ ได้ตลอดเวลา จัดระบบเครือข่ายการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนแจ้งความ เคลื่อนไหวกิจกรรมในโรงเรียนทุกภาคเรียน จึงเป็นเหตุผลให้บุคลากรมีความคิดเห็นด้านการ อำนวยการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๕. ด้านการควบคุม

การควบคุม เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารเชิงประยุกต์ศิลป์ ซึ่งนำมาใช้ในการปฏิบัติต่อ บุคลากรครูเพื่อส่งงานทุกระดับชั้น โดยสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใด พร้อมทั้งให้ความ ช่วยเหลือต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา สำหรับการควบคุมงานก็คือการใช้ศิลปะการบริหาร เพื่อตรวจการดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามวิธีการหรือไม่ และผลการปฏิบัติงานถึงมาตรฐาน หรือไม่เพียงใด ส่วนการควบคุมงานก็คือการดำเนินงานที่ปรับปรุงให้งานเข้ากับมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยอาศัยการรายงานเป็นเครื่องมือ การควบคุมกฎระเบียบ นำไปปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบโรงเรียน ตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกด้าน มีการแก้ไขปรับปรุงการทำงานที่บกพร่อง ควรจะปฏิบัติตาม กฎระเบียบทางราชการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะ ทางด้านนี้ที่สำคัญจะต้องรู้จักตนเอง มีความมั่นใจและมั่นคงในอารมณ์ พยายามเข้าใจผู้อื่น มีใจกว้าง และรับฟังความคิดเห็นผู้ร่วมงาน ต้องยึดหลักรู้จักตน เข้าใจคน และเพื่อผลงานเป็นต้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ **บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการ จัดความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๓}

๑. ศึกษาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ ประกอบด้วยนักศึกษาครูจำนวน ๙๖๐ คน และอาจารย์นิเทศก์จำนวน ๑๓๐ คน จากมหาวิทยาลัย ราชภัฏ ๗ แห่ง โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ประกอบด้วยนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผลการ เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครู เกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูทั้ง ๓ ด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕

^{๑๓} บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา*, (บัณฑิต วิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

๒. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบมีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลตามสภาพจริง

๓. การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร ในรายวิชาพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ จำนวน ๖๐ คน กลุ่มทดสอบจำนวน ๓๐ คน และกลุ่มควบคุมจำนวน ๓๐ คน กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและสมรรถนะทางการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฏศรณ์ นิลอรุณ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๔}

ระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย ระบบที่สำคัญ ๒ ระบบหลัก คือระบบทั่วไปของการจัดการความรู้ ระบบเฉพาะของการจัดการความรู้โดยระบบที่ออกแบบระบุความเป็นมาและความสำคัญ ความหมาย วัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการดำเนินการ คำอธิบายประกอบ แนวทางและเงื่อนไขของการนำระบบไปใช้ ได้รับการตรวจสอบรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด จากการทดลองมีผลการดำเนินการจัดการความรู้ในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ยของผลการดำเนินการจัดการความรู้ระดับบุคคลอยู่ระหว่าง ๓.๓๓-๔.๐๐ และมีค่าเฉลี่ยผลการจัดการความรู้ระดับกลุ่มและองค์กรอยู่ระหว่าง ๓.๓๓-๓.๗๐ จากการเปรียบเทียบ พบว่า ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานตามระบบการจัดการความรู้หลังการทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

๑. ระบบทั่วไปของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งที่นำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งที่ส่งออก และด้านสิ่งที่ย้อนกลับ

๒. ระบบเฉพาะของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างการจัดการความรู้ ด้านบุคลากรการจัดการความรู้ ด้านภารกิจการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้

^{๑๔}ณัฏศรณ์ นิลอรุณ, “การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๕}

สังคมไทยในทศวรรษข้างหน้าจะต้องเผชิญกับแนวโน้มสำคัญและความไม่แน่นอนในด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคม เด็ก เยาวชน และการศึกษาไทย ไม่ว่าจะเป็นแนวโน้มด้านสื่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนโฉมหน้าการเรียนรู้จากห้องเรียนไปสู่โลกไร้พรมแดน กระแสเศรษฐกิจเสรีที่มีผลต่อภาวะการแข่งขันและการแย่งชิงเพื่อเข้าถึงความรู้ กระแสความก้าวหน้าทางวิทยาการที่ส่งผลกระทบต่อภาระเร่งรัดให้การศึกษาต้องไล่ทันต่อความรู้และวิถีวิทยาใหม่ๆ กระแสการเมืองยุคใหม่ท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมที่หนีไม่พ้นซึ่งความขัดแย้งและการเรียนร้องสิทธิทางสังคม ในชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ แนวโน้มวิกฤตทางจริยธรรมคุณธรรม รวมถึงความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว ที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู และการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งทั้งหมดนี้ยังส่งผลสืบเนื่องเชื่อมโยงไปกับปัญหาวิกฤตเยาวชน เรื่องการใช้ชีวิตเสี่ยงเป็นต้น ทั้งนี้ ในกระบวนการถอยกลับมามองหาทางเลือกเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้วยการระดมความคิดของผู้เชี่ยวชาญนั้น ทำให้เห็นทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย ซึ่งความสำคัญของยุทธศาสตร์ยังช่วยในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และมองยุทธศาสตร์ที่มีพลังสำคัญ

ด้านการควบคุม เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี กำกับควบคุมดูแลทรัพยากรทั้งปวงของโรงเรียนให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างยุติธรรม กำกับดูแล ครูและบุคลากรในโรงเรียน ทุกคนให้ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างทั่วถึง ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างซื่อสัตย์และสุจริต ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงตามเวลาที่โรงเรียนกำหนดไว้ ประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละภาคเรียนเป็นปัจจุบัน เพื่อรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบและสรุปผลการศึกษาทุกปีต่อสาธารณะ จึงเป็นเหตุผลให้บุคลากรมีความคิดเห็นด้านการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

^{๑๕}จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์, “นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัย สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี ดังต่อไปนี้

๑. การวางแผน เป็นการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนให้เกิดความรู้และการศึกษาของเด็กและเยาวชน การวางแผนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีต้องไปตามนโยบายของส่วนกลาง

๒. การจัดองค์การ เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีเน้นความเป็นอิสระ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้

๓. การบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี เลือกตัวบุคลากรครูที่มีความรู้ความสามารถ ตรงตามกฎกระทรวงกำหนด และมีความเป็นครูวิชาชีพ

๔. การอำนวยการเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรีเป็นไปตามหลักการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และ การบริหารทั่วไป

๕. การควบคุมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี เป็นการกำกับดูแลปัจจัยภายในและภายนอก ให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ กฎหมายและสิ่งแวดล้อม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัย สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี ดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี วางแผนตามกฎระเบียบและนโยบายของส่วนกลาง วางแผนตามโครงสร้างหลักสูตร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่ครู และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม วางแผนตำแหน่งหน้าที่ครู ประจำชั้นเรียนและครูอัตราจ้าง เจ้าหน้าที่ในโรงเรียนให้ชัดเจน วางแผนการบริหารทรัพยากรโดยให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ

๒. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี จัดแบ่งภาระหน้าที่ครูและเจ้าหน้าที่ตามโครงสร้างของโรงเรียน มอบหมายงาน ความรับผิดชอบให้กับครู ผู้สอนแต่ละชั้นเรียน รับผิดชอบดูแลวิชาที่สอนอยู่ ส่งเสริมครู บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียน ให้รักษากฎระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด นำเสนอการบรรจุแต่งตั้งครู บุคลากรในโรงเรียนตามเกณฑ์การบรรจุแต่งตั้งอย่างโปร่งใส เปิดรับสมัครนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนทุกปีตามกฎระเบียบและเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

๓. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี พิจารณาความเหมาะสมตามเกณฑ์ในการขยาย ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา ศึกษาต่อในระดับสูงโดยให้ทุนอุดหนุน ฝึกอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาวิชาการบุคลากร ให้มีทักษะ มีประสบการณ์ต่อกิจกรรมการจัดการเรียน

การสอน ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าประชุม สัมมนาประจำปี และได้ไปศึกษาดูงานต่างประเทศปีละ ๑ ครั้ง องค์กรและบุคลากรทางการศึกษาเกษียณอายุราชการ หรือลาออกก่อนกำหนดมีกระบวนการดำเนินการอย่างโปร่งใส

๔. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี จัดสัมมนาการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป มีระบบและระเบียบสามารถตรวจสอบได้ทั้งการเงิน บัญชีและพัสดุ จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนแจ้งความเคลื่อนไหวกิจกรรมในโรงเรียนทุกภาคเรียน

๕. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี กำกับดูแลทรัพยากรทั้งปวงของโรงเรียนให้เป็นไปตามกฎระเบียบ กำกับดูแล ครูและบุคลากรในโรงเรียน ทุกคนให้ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างทั่วถึง ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างซื่อสัตย์และสุจริต ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงตามเวลาที่โรงเรียนกำหนดไว้ ประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละภาคเรียนเป็นปัจจุบัน เพื่อรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบและสรุปผลการศึกษาทุกปีต่อสาธารณะ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ก็ควรจะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” แสดงให้เห็นถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค

เรื่อง “การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล” เพื่อนำมาเปรียบเทียบและการพัฒนาการศึกษาในครั้งต่อไป

เรื่อง “การประยุกต์หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” เพื่อชี้ให้เห็นถึงการเข้าถึงหลักพุทธธรรมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น